

Tanıdığım Sedat Veyis Örnek¹

Şerafettin Turan

Saygıdeğer izleyiciler, dinleyiciler, Öncelikle Veyis için böyle bir toplantı düzenleyen öğrencilerini, bölümü ve arkadaşlarını yürekten kutlama gereğini duyuyorum, sağ olsunlar, var olsunlar. Görevini hakkıyla yapmış bir bilim adamına duyulan saygının bir örneğini yaşıyoruz. Faydalı iş gören, semeresini aradan yıllar geçse de toplar.

Ben Veyis'i 1962 yılında tanıdım. Aslında Fakültemize 1961 yılında girmiş, Halk Bilim kürsüsüne. Ben o yıl Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde görevliydim. Döndüğüm zaman, Halkbilim'deki arkadaşımız Orhan Acıpayamlı "Yeni bir arkadaş kazandık kürsüye" dedi, böylelikle tanıştık. Rahmetli, Acıpayamlı'nın çok konuşkan olmasına karşın, suskun ama içten içe kaynayan bir yanardağ gibi; yeri geldikçe konuşan bir kişi/kişilikle karşılaştığımı anladım ve herhalde yıldızlarımız da barışık oldu ki, ölümüne kadar dostluğumuz ve kardeşliğimiz devam etti. Sedat Veyis bir bilim adamıydı, bir sanat adamıydı, bir gönül adamıydı ve vefakar bir dost idi. Ve böylelikle fakültede başlayan birlikteliğimiz, arkadaşlığımız değişik kurumlarda birlikte yürüdü.

Dil Kurumu'nun üyesi idi, ben de Dil Kurumu'nun başkanıydım. Orada birlikte çalışma olanağını buldum. Sonra Kültür Bakanlığı müsteşarlık görevini böyle bir rastlantı aldım, 1978'de. Ve orada oluşturduğumuz Kültür Yüksek Kurulu'nda üye oldu. Böylelikle, fakülte dışında Dil Kurumu'nda 1978-79 yıllarında Kültür Bakanlığı içerisinde çalışma bahtiyarlığına erdim.

İlahiyat kökenliydi. Ama hemen belirliyim ki vurgulamalıyım ki, 1949 yılında açılan Ankara İlahiyat Fakültesi, salt İslam İlahiyatı okunan bir müessese olarak kurulmamıştı. Yeryüzündeki bütün dinleri, mezhepleri programa alan ve yetkin öğretim üyelerinin önderliğinde açılmış bir müesseseydi. Örneğin orada Hilmi Ömer Budda adında bir Din

1 Bu metin, TÜBİTAK SOBAG destekli 114K576 numaralı *Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması* başlıklı proje kapsamında 13 Kasım 2014 tarihinde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde düzenlenen "Sedat Veyis Örnek Anma Etkinliği"nde Şerafettin Turan'ın "Tanıdığım Sedat Veyis Örnek" başlığıyla yaptığı konuşmasının yazıya geçirilmiş halidir. Konuşma metninin deşifresini AÜ DTCF Antropoloji Bölümü lisans öğrencisi Perihan Tamyüksel, düzeltmenliğini ise AÜ SBE Halkbilim yüksek lisans programı öğrencisi Aysun Ezgi Bülbül yapmıştır.

Tarihi, Dinler Tarihi öğretim üyesi Veyis'in sanıyorum, hayat, ölüm ve ahiret hakkındaki düşüncelerinin öncüsü olmuştur, kaynağı olmuştur. Çünkü Hilmi Ömer Buddha Türkiye'deki gelmiş geçmiş en büyük Dinler Tarihi hocası idi; İstanbul Üniversitesi'nde görev yapmış, 1949 yılında İlahiyat Fakültesi açıldığında burada görev almıştı. Evet, İlahiyat Fakültesi, felsefesiyle sosyolojisiyle mantığıyla ve sanat tarihiyle birlikte Türk kültürünü, Türk manevi hayatını yeryüzündeki dinleri, mezhepleri incelemek irdelemek amacıyla kuruldu. O yüzden yalnız İslam İlahiyatı değil, Sümerler'den başlayarak yeryüzündeki bütün dinler Şintoizm'e varıncaya kadar orada okutuldu. Örneğin, bizde Sümeroloji doçenti Kemal Balkan, Sümerler'de dinleri anlatıyordu orada, Hamdi Ragıp mantık anlatıyordu. Ve böylelikle büyük bir geniş kadro içerisinde, İlahiyat Fakültesi ilk mezunlarını verdi. Ve hemen belirteyim ki, bu ilk mezunlar Türkiye'de, manevi hayatı, sosyal hayatı ve din hayatını yönlendirmede etkin roller oynadılar. Bunlardan bir arkadaş; Yaşar Kutluay asistan olarak *Kur'an-ı Kerim*'i mealen Türkçeye çevirmişti. Ve ne yazık ki, Yaşar Kutluay bu genç bilim adamı Mersin'de bir balık avına çıkarken denizler arasında kayboldu gitti. Veyis, işte onun Yaşar Kutluay'ın yakın arkadaşlarından biri idi. Ve denilebilir ki İlahiyat Fakültesi mezunları Türkiye'de laik Türkiye'de dini ve dini inançları gerekli boyutlara indirmeye çalıştılar. Veyis yalnızca ilahiyatçı değildi, ilahiyatçı değildi. Eskiden beri iptidai dinlerden, ölüm, ahiret ve gelecekte bahsetmeyi seven birisiydi. Dolu dolu insan idi ama herkesle konuşmazdı, yeri geldiğinde konuşurdu az konuşurdu öz konuşurdu. Lafazan değildi, gönül adamıydı. Rintti, sanatsever biriydi. Arkadaşlarıyla yakından ilişki kurmayı becerermişti. Nitekim, 1962'de tanıdığım Veyis onu ebediyete uğurladığımız 15 Kasım 1980'e kadar benim küçük kardeşim olarak gönlümde yer etti.

Veyis herkesle konuşmayı sevmeyen yeri geldiğinde konuşan ve içindeki bilgi hazinesini arkadaşlarına aktaran birisiydi. Sanatı seviyordu, Cumhurbaşkanlığı Orkestrası'nın dinleyicileri arasındaydı ve fakülte'deki birlikteliğimiz onunla konser salonlarında devam ediyordu. Ama konserlerden çıktıktan sonra Veyis bizi evine alırdı işte orda Veyis'i dinlerdik biz. O müzik zevkini aldıktan sonra eve gelir, müzik dinler ve sonra anlatırdı yakınlarıyla dertleşirdi, bu dertleşmemiz bu konuşmalarımız gecenin geç saatlerine bazen sabahın erken saatlerine kadar devam ederdi. Böyle ki bir arkadaşımdaydı benim, en büyük arkadaşım. Sigarayı çok içiyordu, ben de sigara içiyordum. Hele hele burada dekanlık yaptığım dönemlerde yani 1969-72 yıllarında, ben de üç paket sigara içiyordum, üç paket hem de filtresiz filan harman. Veyis de sigara içiyordu, seviyordu sigara içmeyi ama ne yazık ki, o sigara onun kalbini sıkıştırmaya başladı. İki kez hastaneye yattı ve ne de üzücü ki hastanede bile gizli gizli sigara içmeye başladı. Ama bu krizler benim hayatımı kurtarmaya da vesile oldu. 1975 yılı Haziran ayında, hiç unutmuyorum; 16 Haziran 1975'te sınav döneminde sıcak mayıs ayında, öğleyin çıktık bizim burada kebaççı vardı karşıda o tarafa gittik. Orada yedik kebabları bol bol, Veyis tatlıyı da severdi "abi biraz tatlı yiyelim", baklavayı da yedik. Geldik bizim benim odama, kahve ısmarladık. Fakat kahveler gelirken benden birden terler boşaldı. Veyis hemen "abi kımıldama" dedi falan, cebinden dilaltı şeyi bana verdi. Sonra beni Tıp Fakültesi'ne kaldırdılar. Hayatımı bir bakıma Veyis'e borçluyum. Bir çok şeyi borçlu olduğum gibi. Veyis fakültenin, ana direklerinden biriydi. Neden, dengeli kişiydi, boş yere konuşmazdı. Konuştuğu

zaman bilgi aktarırdı, sevgi aktarırdı, dürüstlük aktarırdı. O yüzden biz bir küçük grup olduk 1962’de ve 15 Kasım 1980’e kadar böyle sürdü.

Dil Kurumu’nun üyesiydi, ben de Dil Kurumu’nda önce üyeydim sonra başkanlık yaptım yıllarca. Kurumun, dile önem veren, akıcı bir dil kullanmasına yol açan büyük çaba gösteren üyelerinden biriydi. Nitekim *Budunbilim Terimleri [Sözlüğü]*, *Türk Dili Dergisi*’nde çıkan yazıları ve sanat yazıları, arı Türkçenin yaygınlaşmasında çok büyük bir rol oynadı. Arkasından, bir rastlantı, ben 1978’de Kültür Bakanlığı müsteşarı oldum, öyle icap etti. Kültür Bakanlığı’nın her bakana göre değişen -parti değişmese bile- her bakan göre değişen ayrı ayrı politika izlemesini önlemek için bir Kültür Yüksek Kurulu kurduk. Ona bağlı olarak da on bir tane alt kurul kurduk ve bunlara Türkiye’nin tanınmış bilim, sanat adamlarından düşünenlerinden, gazetecilerinden yüz bir tane kişiden oluşan on bir komisyon oluşturduk. Bunlardan ilki Kültür Yüksek Kurulu idi. Bakan rahmetli Taner Kışlalı, müsteşar ben, benim dışımda on bir üyeden oluşan Kültür Yüksek Kurulu ve ona bağlı olarak on ayrı alanda oluşturulan Kültür alt kurulları. Veyis hem Kültür Yüksek Kurulu’nun üyesi idi hem de Halk Bilim ve Folklor Alt Kurulu’nun yöneticisi, üyesiydi. Böylece on bir ay süren çalışmalardan sonra Kültür Bakanlığı’nın izlemesi gereken “Kültür Politikası” diye bir metin çıkardık ortaya. Bunda Veyis çok büyük bir rol oynadı. Özellikle, halk kültürünün dinsel araştırmaların nasıl yapılacağı yolunda katkıları çok büyük oldu. Ve bu metni biz yayınladık ama Türkiye’de zaten öyledir hükümetler değişince hazırlanan proje rafa kaldırılır, hükümetlerin değişmesine gerek yok aynı partiden olan bir bakan değişince hemen değişebilir; iki yılda bir değişen Eğitim Bakanlarına göre değişen Milli Eğitim Politikamız gibi. Veyis burada da büyüklüğünü gösterdi ve büyük çaba harcadı. Fakat Veyis etrafla pek uyuşmıyordu. İçin için kaynayan bir volkana benzetiyoordum ben onu. Sakin sessiz ama dokunursan yanardağ gibi fıslayacak, ve bilgisini döktürecek bilgi adamı, bilgi kaynağıydı; bir gönül adamı sanat adamıydı. Veyis’i en son İstanbul’da Dil Kurumu’nun genel kurulunda beraberdik. Kasım ayının ilk haftasıydı, Cumhuriyet Bayramı’ını orada

*Prof. Dr. Şerafettin Turan, Anma Etkinliği’ndeki konuşması
öncesinde Ankara Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Erkan İbiş’le birlikte*

kutlamıştık ve Dil Kurumu'nun genel kurul toplantısı vardı; fakat Veyis'in kendini iyi hissetmediğini anlayınca hemen araya girdim ve bir uçak bileti bularak bir arkadaşla beraber onu Ankara'ya gönderme gereğini duydum. Nitekim, bir on gün sonra da Veyis'i kaybettik. Veyis ender rastlanan bir bilim adamı, bir gönül adamı, bir sanat adamı, bir dost idi. Fakat ne yazık ki, işte 50 yaşlarında hayata veda etti. Ama vaktinizi almamak için söylüyorum; ama kimileri eserleriyle bıraktıklarıyla yaşarlar. Ben şimdi 90 yaşına geldim, benim arkadaşlarımdan hiç kimse kalmadı, herkesin gideceği bir yer var, gidecektir ama önemli olan gönüllerde yaşamaktır, yeni kuşaklarda yaşamaktır, geriye bir şey bırakmaktır ve anılmayı hak etmektir. Veyis her bakımdan anılmaya ve ve kutlamaya, örnek alınmayı değer genç bir bilim adamımız idi. Ne yazık ki ömrü kısa oldu. Belli olmuyor, hayat bazen uzun gibi geliyor, bazen yarı yolda bitiyor. Bu ilerleyen dakikalarda sizi fazla yormak istemem, belki başka arkadaşlar da konuşacaklardır. Kendisine nurlar içersinde yatmasını yineleyerek, ailesine sevgilerimi, öğrencilerine de sevgilerimi iletiyorum ve bu toplantıyı düzenleyen beni de davet etme inceliğini gösteren düzenleyicilere sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum, iyi akşamlar diliyorum.